Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень

Адрэс Р... ністрацыі: Вільня, Віленск... 9 (Wileńska 12. m. 6)
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодна, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.

Ненрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок, пэтыту ў 1 шпальту.

№ 36 Вільня, Субота 6-га жніуня 1927 г. Год I

Насьпеўшая справа.

(*Да адчыненьня ў Вільні Вышэйшае Студыі Беларусазнаўства*).

Уладжаныя ў Радашкавічах Таварыствам Беларускае Школы курсы палянiстыкі—для вучыцялёў беларускіх гімназіяў, якім патрэбны *польскія „кваліфікацыі"*,—напамінаюць нам вельмі гостра аб другой аналягічнай патрэбе. Гэта — патрэба для нашых культурна-асьветных дзеячоў і пэдагогаў мець яшчэ і *„кваліфікацыі" беларускія*.

Справа вось у чым.

Ня гледзячы на тое, што пад Польшчай існуе ўжо цэлы рад беларускіх гімназіяў, што патрэбны беларускія вучыцельскія сілы як для іх, так і для другіх сярэдніх школаў, дзе выкладаюцца прадметы беларусазнаўства (праваслаўная духоўная сэмінарыя, польскія вучыцельскія сэмінары і розныя курсы),—у польскіх унівэрсытэтах няма ніводнае катэдры, якая-б была пасьвячона вывучэньню беларушчыны. Як гэта ні дзіўна, але *польская навука абсалютна ня цікавіцца справамі жыцьця, культуры і нацыянальных асаблівасьцяў беларускага народу*, ня гледзячы на тое, што ў межах польскага гаспадарства апынулася *паўтраця міліёна беларусаў*! Апрача Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту ў Менску, скуль паварот у Заходнюю Беларусь нашым матурыстам-эмігрантам зачынены польскай уладай, беларускія навуковыя дысцыпліны нідзе не выкладаюцца. Дык паважнае падгатоўкі па прадметам беларусазнаўства нашы студэнты ня маюць ані ў польскіх унівэрсытэтах, ані ў заходня-эўрапэйскіх, дзе — ад часу сьмерці праф. Абіхта, які заснаваў быў у 1917 годзе першую беларускую катэдру ў нямецкім Унівэрсытэце ў Брэславе, — ніводзін з гэтых прадметаў у вышэйшых школах не выкладаецца. І вось мы бачым, як нарастаюць нашы новыя інтэлігенты—добрыя філялёгі, філязофы, гісторыкі, матэматыкі, аграномы, інжэнеры розных спэцыяльнасьцяў, але ніводзін унівэрсытэт, ніводная вышэйшая школа сама па сабе не дае ім нічога з галіны беларусазнаўства, паскольку самі яны самастойна не ўзяліся працаваць над гэтай галінай.

А нам якраз патрэбны людзі, якія ня толькі самі добра былі-б падгатаваны з беларусазнаўства, але й другіх маглі-б вучыць, ды маглі-бы самастойна працаваць над далейшымі досьледамі і разьвіцьцём нашае веды ў межах таго ці іншага прадмету беларусазнаўства. Як-жа нам запоўніць гэту нястачу?

Усе захады як нашага старэйшага грамадзянства, так і нашае ўнівэрсытэцкае моладзі ў Вільні, каб у віленскім унівэрсытэце была заснавана катэдра беларусазнаўства, скончыліся няўдачна. Віленскі ўнівэрсытэт—гэта-ж ня вогнішча бесстароннае, об'ектыўнае навукі, для якое ўсе галіны і ўсё праявы жыцьця—роўна годныя ўвагі і дасьледу, а выключна *рассадні Польшчыны*, адна з установаў, якой зададзена задача: ўзмацоўваць польскі дух у краю і сярод мо' не даволі йшчэ поўна спольшчанай краёвай моладзі — па паходжаньню беларускай, літоўскай, жыдоўскай. Дык і трудна спадзявацца, каб гэтая палянізатарская ўстанова занялася паважнай працай у галіне беларусазнаўства, каб яна дапамагла нашай нарастаючай інтэлігенцыі, асабліва-ж будучым узгадавальнікам нашае школьнае моладзі—пэдагогам, каваць *аружжа навуковае праўды аб беларусах і беларушчыне*, праўды, сьвятло якое гоне вон усю тую ману, што сыстэматычна пашыраецца праз польскае школьніцтва, польскую агітацыйную літэратуру і прэсу аб беларусах.

Аружжа гэтае мусім выкаваць для сябе—*мы самі*.

Мы павінны напружыць усе нашыя сілы, каб чым хутчэй—мо' йшчэ ў сёлетнюю зіму—заснаваць у Вільні *вышэйшую студыю беларусазнаўства*. Што гэта наагул магчыма, што сілаў у нас на гэта—хваце, паказаў прыклад мінулага зімовага сэзону.

У працягу мінулае зімы Таварыствам Беларускае Школы ў Вільні было наладжана чытаньне публічных лекцыяў — з розных галінаў веды. Было прачытана каля 30 лекцыяў. Быў з'арганізаваны кадр лектароў — агулам 12 асобаў, якія чыталі лекцыі галоўным чынам з прадметаў *беларускіх*: гісторыі палітычнай, гісторыі культуры, беларускае мовы, літэратуры, мастацтва, гаспадаркі, — ня кажучы ўжо аб прадметах агульнага характару, як палітычная эканомія, філязофія, сусьветная гісторыя культуры, урэшце—найнавейшыя здабычы тэхнікі. І гэта—ў той час, калі з складу калегіі лектароў былі вырваны дзьве такія паважныя сілы, як праф. Тарашкевіч і дыр. Астроўскі, калі нашае грамадзкае жыцьцё перацярпела такія цяжкія ўдары з боку дзяржаўнае ўлады...

Дык магчымасьць адчыніць *вышэйшую студыю беларусазнаўства*—ёсьць. Патрэбна толькі добрая воля і крыху энэргіі. І мы перакананы, што справу гэту можа і зможа правясьці адзіная адпаведная дзеля гэтага наша грамадзкая ўстанова: Таварыства Беларускае Школы. Здолела яно парупіцца аб польскія „кваліфікацыі" для нашых пэдагогаў, — хай цяпер парупіцца аб беларускія!

Беларускія сяляне, запраданыя у рабства.

Бэрлінская ілюстраван. часопісь „Hackebeils Illustrierte" зьмясьціла у № 13, на старонцы 3 й, цікавую фатаграфію групы беларускіх сялян перасяленцаў з ракі Амура, якія ўжо некалькі год ваююць у арміі Чанг-Тсо Ліна. Гэтыя беларускія сяляне, у беларускіх шэрых беларускіх нацыянальных сьвітах і нацыянальных убёрах, трапілі да Чанг-Тсо-Ліна крыху неспадзяваным у наш век парадкам: іх прадалі Чанг-Тсо-Ліну расейскія белагвардзейскія павадыры, якія прымусова змабілізавалі гэтых сялян на Амуры яшчэ ў 1918 і 1919 гадох і залічылі ў белыя арміі Прымор'я, а потым уцякаючы ад бальшавікоў, пагналі гэтых людзей у Манжурыю, дзе за японскія грошы наняліся ваяваць у Чанг-Тсо-Лінаўскім войску.

Пратэставаць супроць гэтае прадажы беларускія сяляне-салдаты ня маюць права, бо гэта будзе „бунт" супроць іхняга вайсковага начальства, а за гэта вайсковая дысцыпліна карае сьмерцьцю. Уцячы беларусы таксама ня могуць, бо зловяць і заб'юць кітайцы. Дык так і мучаюцца нашы браты ў ліхой няволі.

Падаючы гэту вестку, „Голас Беларуса" (у Рызе) напамінае, што нямаль у гэткім-жа цяжкім і нявольніцкім палажэньні апынуліся і тыя беларусы, што былі ў войску Дзянікіна. Гэтых беларусаў, пасьля зьнішчэньня белых расейскіх паўднёвых арміяў, у Канстантынепалі і Галіполі „законтрактавалі" на пяць гадоў французы ў Марокка. І вось прыйшлося гаротным беларусам змагацца супроць рыфаў і заваёўваць гэты вольны народ пад французскае ярмо!

Хто чытае нашу газэту і не прысылае падпіскі, той ня спрыяе разьвіцьцю роднай беларускай прэсы.

БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжыўся, выраўняйце свой доўг.

Сэнсацыйная заява.

У № 58 выдаванай у Рызе беларускай часопісі „Голас Беларуса" зьмешчана пісьмо з Варшавы ад нейкага Ігната Граба, у якім падана гэткая сэнсацыйная заява, датычачая справы забойства Каверданай радавага пасла ў Варшаве Войкова.

Заява гэтая—наступная:

„Па нашаму цьвёрдаму пераканаўньню віноўнікаў забойства шукаць трэба было ў польскай дэфэнзыве, у пана Сухэнка ды яго „заўфаных" сяброў, як Адамовічы, Паўлюкевіч, Валэйша, Лапурка, каторых лёгка маглі падкупіць англійцы навет за невялікія грошы. З гэтае-ж кампаніі і выйшаў забойца Барыс Кавэрда, якога мы бачылі заходзячым да пана Сухэнка 24-га, 27-га і 31-га траўня ды 2-га чэрвеня. А і доктар Паўлюкевіч чамусьці „абдзелываў" свае справы разам з Кавэрдай у Варшаве, якраз перад забойствам. Хоць мусім тутака і крыху бараніць яго! Ён сам гаварыў, што прыехаў наладзіць справы свае, падкапаныя „тайным мэмарыялам" пасла Ярэміча"!

Перадруковываючы гэту запраўды-ж сэнсацыйную заяву, спадзяемся, што польскі ўрад дасьць вычэрпываючае запярэчаньне ці адпаведнае высьвятленьне зробленага ў ёй закіду па адрасу цэлага раду асоб, так ці інакш зьвязаных з урадавымі ўстановамі.

„Злучаныя Штаты Эўропы"

Ідэя тварэньня вялізарнага—сусьветнага—саюзу народаў, якую пачаў рэалізаваць Саюз Сацыялістычных Радавых Рэспублік, — здабывае ўсё больш і больш прыхільнікаў навет і сярод буржуазных палітыкаў. Але буржуазныя прыхільнікі ці то „Панэўропы" („Злучаных Штатаў Эўропы"), ці іншае формы шырэйшага, або вузейшага аб'яднаньня народаў і гаспадарстваў, падзяляюцца на дзьве групы: адны з іх бачуць неабходнасьць і няўхільнасьць гэтага ў гаспадарчых патрэбах народаў, другія, наадварот, углядаюцца на гэту справу з пункту гледжаньня чыста палітычных камбінацыяў.

Да першае групы староньнікаў аб'яднаньня народаў і гаспадарстваў мы мусім залічыць нямецкіх тварцоў ідэі „Панэўропы". Сюды-ж можам далучыць і тварца ідэі гаспадарчае ўніі Чэхаславакіі і Аўстрыі чэскага міністра Бэнэша, аб плянах якога мы пісалі ў папярэднім нумары. Урэшце за гаспадарчае супрацоўніцтва новых гаспадарстваў, якія выдзелены з старое Аўстрыі, выказваецца і ангельскі буржуазны „Таймс", гэтым самым даючы лішні аргумант ідэалёгам „Панэўропы".

Другая група — гэта тая, хто пад відам аб'яднаньня Эўропы ў „Злучаныя Штаты" мае на мэце выключна выкарыстаньне такога аб'яднаньня проці Саюзу Сацыялістычных Радавых Рэспублік. Ня дзіва, што з адпаведным праектам выступіў тут галава фашыстаўскае ўлады ў Гішпаніі—дыктатар яе генэрал Прымо дэ Рывэра. Па-за праектам вырашаньня ўсіх канфліктаў і спрэчак паміж учасьнікамі такога аб'яднаньня—у міжнародавым палюбоўным трыбунале, які засядаў-бы ў Жэнэве,—Прымо дэ-Рывэра прапануе ўтварэньне адзінае 2-мільённае міжнародавае арміі, апрача якое кожнае гаспадарства ня мела-бы ўласнага войска — апрача толькі паліцыі. Камандавала-бы гэтай арміяй новая Ліга народаў. Армія была-бы ўтворана гэтак: Англія, Францыя, Італія і Нямеччына мелі-бы ў ёй па 11%. Гішпанія і Польшча — па 7%, іншыя—менш, а найменшыя — па 1%. З гэтага абсалютна выключаецца СССР, пры чым Прымо дэ-Рывэра выразна кажа, што яго імкненьнем зьяўляецца правядзеньне ўсюды фашыстаўскае (знача: буржуазнае) дыктатуры—па прыкладу Італіі і Гішпаніі, але ніколі не дыктатуры пралетарыяту, як у СССР. Проці апошняе, ясна-ж, і была-бы скіравана аружная сіла аб'яднаных буржуазных „сфашызаваных" дзяржаў.

Выступленьне фашыстаўскага генэрала—нязвычайна характэрнае. Як відаць, ідэя аб'яднаньня народаў у саюз, створаная працоўнымі і імі-ж часткова зьдзейсьненая, гэтак напалохала буржуазію, што абаронцы і ідэалёгі яе стараюцца адбіць удар, які яна ім нясе з сабой, шляхам прысваеньня гэтае ідэі — і супраць еднасьці працоўных выставіць аб'яднаньне буржуазіі.

СЫСТЭМА ІЛЖЫ.

Для ўсіх беларускіх буржуазных групаў—пачынаючы паўлюкевічавымі „нацыяналістамі" і канчаючы ярэмічава-ксяндзоўскімі сельсаюзьнікамі і хадэкамі, — страшэнна ненавісным зьяўляецца навет самае імя Радавае Беларусі з яе работніцка-сялянскаю ўладаю. І вось, усе гэныя прыслужнікі буржуазіі—ці то польскай, ці літоўскай,—ня спыняюцца ні перад чым, каб паганіць тую вялізарную працу над культурна-нацыянальным і гаспадарчым адраджэньнем беларускага працоўнага народу, якая ідзе на Усходзе.

На страніцах „нашае" буржуазнае прэсы чуць-што ня ў кожным нумары сустракаем заявы, быццам у Радавай Беларусі нічога беларускага няма, быццам там пануе ня то маскоўшчына, ня то польшчына, ня то — жыдоўшчына. І хаця гэтаму пярэчаць тысячы адчыненых тамака беларускіх школ, сотні новых беларускіх кніжак, прымушаньне ўсіх урадоўцаў ведаць беларускую мову і карыстацца ёй у зносінах з насяленьнем, — „нашы" буржуазныя ідэалёгі няўстанна паўтараюць сваё, а бандыцкія напады розных белагвардзейскіх арганізацыяў абвяшчаюць за „паўстаньні" незалежніцка-настроенага беларускага сялянства....

Мы ня будзем казаць, што ў Радавай Беларусі беларусы здабылі ўжо для сябе ўсё, што патрэбна ім дзеля свабоднага разьвіцьця сваей нацыянальнай культуры і вызваленьня ад тае астачы чужацкае няволі, з якой народ наш змагаецца, каб зьвясьці яе да канца. Але нельга ня прызнаць і таго, што на Усходзе робіцца запраўды-ж вялізарная творчая беларуская праца, якая маральна падтрымлівае і нас—заходніх беларусаў, пазбаўленых магчымасьці хоць у малой частцы разьвіваць тутака такую-ж дзейнасьць на грунце будаваньне роднае культуры. Дык фальшаваньне праўды аб беларускай культурнай працы на Усходзе — гэта ня што іншае, як імкненьне забіць у нас веру ў творчыя сілы нашага народу, веру ў сьвятую будучыну яго.

У апошнім часе беларуская буржуазная прэса раззваніла запраўды-ж сэнсацыйную вестку, быццам Масква пачала паход проці беларускасьці Радавае Беларусі, выяўленьнем чаго мела служыць выдаленьне ведамага беларускага дзеяча грам. Чарвякова з займанага ім высокага становішча старшыні Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту (ўраду) Радавае Беларусі. „Беларускі Дзень" надрукаваў навет „пасьмертную" стацьцю аб грам. Чарвяковым, прадстаўляючы яго „ахвярай" маскоўскага нацыяналізму і г. н. Падхапіла гэта, ведама, і ярэмічава газэта „Сялянская Ніва", расьпісываючыся аб „фікцыйнасьці" беларускага дзяржаўнага будаўніцтва ў Радавай Беларусі. І вось—неўспадзеўкі — у № 174 паўурадавае польскае газэты „Кур. Віл." з 3-га жніўня мы прачыталі ўласную тэлеграму газэты з Менску, датаваную 2-га жніўня, гэткага зьместу:

„**Менск.** 2.-VIII. *Колькі дзён назад вярнуўся з водпуску і распачаў урадаваньне старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БСРР Чарвякоў*".

Так выглядае ўся буржуазная „праўда" аб Радавай Беларусі наагул, пашыраная з такой упорлівасьцяй панамі Павлюкевічамі, Умястоўскімі, Ярэмічамі, Рагулямі ды іншымі Більдзюкевічамі.... К. Ф.

Узрост дарагоўлі у Польшчы.

Даныя за час ад 1-га мая 1926 году да 1-га ліпня 1927 году дае наступная табліца ўзросту дарагоўлі:

За 1 кіляграм	1 мая 1926 г.	1 ліпня 1927 г.
Валовае мяса . .	2 зл. 10 гр.	3 зл. 10 гр.
Бульба	— 12 гр.	— 20 гр.
Хлеб	— 44 гр.	— 65 гр.
Масла	5 зл. 20 гр.	5 зл. 60 гр.
Мука	— 90 гр.	1 зл. 10 гр.
Цукер	1 зл. 28 гр.	1 зл. 45 гр.
Сала	2 зл. 80 гр.	3 зл. 80 гр.
Вяндліна	4 зл. —	5 зл. 60 гр.
Літр малака . .	— 34 гр.	— 45 гр.
Тона вугальля	42 зл. —	51 зл. —
1 яйцо	— 10 гр.	— 16 гр.

У сярэднім сям'я з 3-х асоб выдавала на дзень у маі 1926 г. 4—4½ злотых; цяпер выдае 7—7½ злотых. Такім чынам, выдаткі ўзрасьлі больш як на 50 прц.

Пэпээсы ў апазыцыі.

Бедным пэпээсам, якія гвалтам загнаны тварцом „маёвага перавароту“ ў апазыцыю, да якой яны ня маюць ані тэмпэрамэнту, ані ахвоты, — прыходзіцца быць пад абстрэлам з трох бакоў: правіцы, урадавых „радыкалаў“ і запраўднай лявіцы. І вось, круцячыся на ўсе бакі, яны робяць вельмі цікаўныя рэвэляцыі.

Трэба аднак-жа прызнаць, што апазыцыйны тон органу ППС усё больш завастраецца, што, судзячы паводле вострых нападаў з боку ўрадавай „бутэрброднай“ прэсы, неяк дражніць паноў міністраў, а перадусім мо‘— іх галаву...

Трэба прызнаць і тое, што, завастраючыся, пэпэсаўская апазыцыя высоўвае дзеля палемікі з урадам — замест дагэтуль выступаўшых дэлікатна-тэорэтычных круцялёў, як п. Недзялковскі і інш.,—значна шчырэйшых ды паважнейшых павадыроў, якія, б‘ючы, запраўды-ж маюць мэтай біць, але не „рабіць уражаньне барацьбы“, як гэта дагэтуль рабілася ППС. Бяда толькі, што ад удараў па ўраду ды па яго павадыру самой ППС часам няменш баліць, як першым. Але такі ўжо лёс і натура пэпэсаў, якія больш зьвязаны з тымі, каго яны „б‘юць“, чым з тымі, ад імя каго яны робяць апазыцыю...

У адным з апошнім нумароў „Роботніка“ надрукаваны арт. пасла Прагера,—аднаго з шчырэйшых пэпэсаў. Артыкул ядавіта кажа, што—„так званыя (!!) дзяржаўнікі (мэнжове стану) вельмі часта маюць кароткую памяць“, дык аўтар хоча прыпомніць... марш. Пілсудскаму, каму і чаму абязан ён сваей бліскучай перамогай 12—14 траўня 1926 г. ў Варшаве... Мімаходам аўтар робіць такія пікантныя рэвэляцыі ў галіне, так сказаць, „псыхікі маёвага перавароту“, якія запраўды-ж быццам новым сьвятлом асьвятляюць падзеі, згрупаваныя навакол гэтых „гістарычных“ дзён траўня леташняга году!

Перадусім аўтар сцьвярджае, што „стварэньне вітасавага ўраду зусім ня было тады неабходным—з пагляду парляманцкай сітуацыі“... Наадварот: соймавыя партыі, не выключаючы правіцы, рабілі ўсе высілкі, каб стварыць пазапарляманцкі ўрад — пасьля таго, як не ўдалася спроба Скшыньскага. Навет правіца неяк баялася паўтарыць спробу ўзнаўленьня „Хіена-Пяста“, чуючы, што гэта значыла-б правакаваць масы... І запраўды-ж, была зроблена спроба новага „фаховага ўраду“—пад старшыствам Улад. Грабскага, які і атрымаў ад Прэзыдэнта назначэньне прэм‘ерам. Але, відаць, камусьці йшло аб тое, каб—так ці інакш — дайшло ўсё-ж такі да вітасавага ўраду... Паслухайце-ж: цікаўна!.

„Місія Грабскага не ўдалася толькі дзеля таго, што маршалак Пілсудскі ня прыняў запрапанаванага яму партфэлю ваеннага міністэрства. Але і іншыя генаралы, якія атрымалі пасьля яго тую-ж прапазыцыю, заявілі, што яны маглі-б прыняць яе толькі па загаду марш. Пілсудскага. Гэтыя адмовы пахавалі апошнюю спробу стварэньня непарляманцкага ўраду, і **гэткім толькі спосабам адчынены быў шлях да ўлады п. Вітасу**“...

Трэба памятаць, што правіца з пястоўцамі мела значную большасьць у Сойме, дык магла ў кожны мамэнт узяць уладу, аднакжа не рабіла гэтага ў працягу некалькіх гадоў—пасьля спробы ў 1923 г. Дык разумееце цяпер, чытачы, што ўрад Вітаса якраз і быў „выдуманы таму, што яго ня было“...

Паслухайце ж далей.

„**Аружны замах проці ўраду Грабскага быў немысьлімы.** Дзеля таго, каб замах меў шансы пасьпеху, трэба было, каб улада апынулася ў руках чалавека, якога адно толькі прозьвішча зьяўлялася ўжо правакацыяй шырокіх масаў народу. Дык ня будзе недарэчным, калі я скажу,—кажа аўтар, — што ўрад Вітаса быў хутчэй пажаданы для тых, хто даканаў замаху, бо-ж ён стварыў найвыгаднейшую пазіцыю для замахоўцаў, даючы побач з тым апраўданьне замаху“.

Цікаўна толькі, ці паны пэпэсы толькі цяпер дагадаліся аб усей гэтай тонкай згары абдуманай ігры спраўцаў замаху, ці ведалі аб усім гэтым у свой час? Аб гэтым, ведама-ж, ня піша нічога п. Прагер.

Але спрытна створаную згары „выгадную абстаноўку замаху“ трэба-ж было яшчэ выкарыстаць на дзеле. І тут мяркаваньні пэпэсаўскага гісторыка замаху 12 траўня—ня менш цікаўныя.

У рашучы мамэнт, калі марш. Пілсудскі пераходзіў цераз масты праз Віслу, яго ваенныя сілы ня былі большыя за ўрадавыя. **Перамогу яго рашыла работніцкая Варшава. Яна ня толькі дапусьціла ўваход Пілсудскага ў места, але і чынна дапамагла яму ў барацьбе.** Бо-ж тыя пара тысячаў войска Пілсудскага, без артылерыі ды іншых рэчаў ваеннай тэхнікі нічога не зрабілі-б з мільённым местам, калі б яго насяленьне было проці замаху. „Ці-ж можна дапусьціць, напрыклад, што такая-ж слабая вайсковая група — на чале з Довбор-Мусьніцкім ці інш.—пад лёзунгам абвяшчэньня манархіі—здолела-б заняць Варшаву без апору работніцкіх масаў“?! Ясна, што не. Такая спроба скончылася-б у Варшаве таксама, як скончыўся замах Каппа ў Бэрліне.

Каб бясспрэчна даказаць гэта, пэпэсаўскі аўтар цытуе ведамую вострую брашуру эндэцкага генарала Гальлера аб „Варшаўскіх здарэньнях 12 — 15 траўня“, у якой роля „таўпы“ ў барацьбе з урадавымі войскамі высьветлена вельмі ярка.

Гутарка марш. Пілсудскага — уначы 13 траўня—з павадыром чыгуншчыкаў п. Курыловічам (якога толькі-што выгнаў з свайго габінэту мін. камунікацыі п. Ромоцкі!), вырашыла справу агульнай забастоўкі чыгуншчыкаў — на шкоду Вітаса ды на карысьць марш. Пілсудскага. „Работніцкая кляса,—кажа аўтар,—памагла замаху, як барацьбе проці рэакцыі паграждаўшай Рэспубліцы“. Маса верыла, што барацьба гэтая пачата дзеля абароны яе права на жыцьцё, але ня дзеля ўгрунтаваньня падставаў дыктатуры „ў Польшчы“. І вось, гэтая вера, гэтае даверые ашуканы цяпер.

Так пішуць цяпер гісторыю паны пэпээсы, больш шчырыя ды праўдзівыя...

Ня будзем прыпамінаць, што пісалі „гісторыкі-пэпэсы“ **зараз-жа пасьля перавароту**,—напрыклад, пас. Дашыньскі ў сваім „гімне **марш. Пілсудскаму**“. Паглядзім так нахутка, што пісаў той-жа Дашыньскі—ужо ў часе „чэснай, паступовай і адкрытай апазіцыі ППС“ — у сваей брашурцы, выданай у першыя ўгодкі „маёвага перавароту“.

Гэты галоўны (побач з Пілсудскім) павадыр ППС, які лічыцца „найразумнейшым з усіх пэпэсаў“, пісаў у свай брашурцы, што пераварот Пілсускага быў скіраваны... **проці мілітарызму**, які ўжо вось-вось хацелі ўвясьці ў Польшчы Гломбіньскія ды Вітасы — побач з генараламі Гальлерам, Рашэўскім, Шэптыцкім, Загорскім, Мусьніцкім ды інш. А гэтыя генаралы, праўда, гатовы былі слухацца парляманту Гломбіньскага ды Вітаса, але—„ніколі не забываючы аб вечным лятуценьні жаўнершчыны („салдатэскі“) аб вайсковай змове проці дэмакратыі“.

Толькі-што выданая адозва ППС „да працуючага люду ў Польшчы“ якраз крычыць аб тым, што „**дэмакратыя—у небясьпецы**“! Яна заклікае народ да ратаваньня правоў і сацыяльных здабычаў масаў. Але, здаецца, усе пералічаныя п. Дашыньскім генаралы ўняшкоджаны больш году таму. Ці, можа, у Польшчы—аж два мілітарызмы?!

Усяго некалькі месяцаў таму „тав“. Недзялковскі бажыўся на кангрэсе II Інтэрнацыяналу, што ў Польшчы **няма дыктатуры ані фашызму.** А вось, цяпер ягоны калега п. Прагер сцьвярджае, што ня толькі дыктатура ёсьць, але яшчэ і мае „ўфундаваныя падставы“, — сцьвярджаючы заадно, што ў угрунтаваньні гэтых падставаў прымала ўчасьце—відаць, як „найдалей палітычна і сацыяльна бачучая партыя ў Польшчы“,—П.П.С.

Бедныя пэпээсы ніяк не пасьпяваюць „пісаць гісторыю“: здарэньні бягучай часіны ўсьцяж перачырківаюць кожную напісаную імі старонку.

Калі-ж урэшце яны шчыра ды поўнасьцяй скажуць нам усю праўду аб саміх сабе?!

Асушка Палесься.

Толькі пасьля таго, як камісія Лігі Народаў па камунікацыі і транзыце выпрацавала і перадала польскаму ўраду праект асушэньня Палесься, пачаліся гутаркі і ў польскай прэсе аб асушцы Палесься.

Аграмадныя прасторы Палесься ў межах Польшчы—агулам 1,676,000 гэктараў Палесься,—пакрыты балотамі і дрыгвай. Гэтыя землі калі іх асушыць, будуць найбольш ураджайнай ральлёй.

Польскае прэса ўжо наперад смакуе, якія багатыя і вялікія абшары будуць здабыты **для польскага асадніцтва на „крэсах“**... Ня менш радуецца і абшарніцтва, якое спадзяецца павялічыць даходы з сваіх маёнткаў на Палесьсі пасьля асушкі—ў 3 або навет 6 разоў.

Але на правядзеньне гэтага пляну патрэбна ня больш і ня менш, як... **420 міліёнаў злотых!** Польскія газэты аблічаюць, што гэта дало-бы $1^1/_2$ міліёна дзесяцін. 1 міліён 200 тысяч дзесяцін прыдбанае гэтак зямлі, лічаны па 350 злот. за дзесяціну, ужо аплацілі-бы ўсе кошты і далі б яшчэ **300** тысяч **дзесяцін дарма.**

Як пішуць газэты, дзяржава павінна ўзяць на сябе распрацаваньне агульнага пляну і арганізаваць крэдыт, а работы пакінуць прыватным асобам. Ясна што паны абшарнікі будуць мець у гэтым пяршынства.

Што-ж: добрыя лятуценьні. Ці яны збудуцца?—гэта йшчэ вялікае пытаньне, бо-ж, каб стварыць гэты новы „тэрэн“ для насаджаньня асадніцтва, патрэбны надта вялікія грошы.

Палажэньне польскае валюты.

Эндэцкая прэса зьмяшчае вельмі цікаўную стацьцю свайго „спэца“ па фінансам, пасла Рымара, аб грознай сытуацыі злотага. Дзеля надзвычайнай вагі, якую мае гэтая справа для Польскай Дзяржавы, падаем скарочаны яе зьмест.

Як ведама, галоўным, амаль не адзіным уласьнікам чужаземнай валюты, які пакрывае запатрабаваньні біржы, зьяўляецца Польскі Банк. Колькі-ж золата і чужаземных валют — гэтай асновы курса златага — мае Польскі Банк?

20-га чэрвеня стан быў наступны: золата — 160,442,000 зл. у золацe; серабра — 914,000 зл. у золацe; чужаземныя валюты, дэвізы і г. д. — 231,858,000 зл. у золацe; разам — 393,214,000 злотых у золацe.

Адняўшы розныя валютныя даўгі, астаецца 362 мільёны ў золацe, каторыя зьяўляюцца падставай для польскай валюты — для тых папяровых злотых, якіх таго-ж самага 20-га чэрвеня было ў абароце 681,675,000 злотых. і для фінансаваньня польскага заграцічнага гандлю. Польскі злоты меў на гэты дзень пакрыцьце па статуту на 55 проц. па курсу на 95 проц.

Гэты стан Польскага Банку раўнуе Рымар з станам, які быў перад пачаткам спадку злотага — у канцы ліпня 1925 году, за Грабскага. Стан тады быў наступны: валют і золата — на 213 мільёнаў злотых у золацe і папяровых злотых у абароце—на 461 мільён.

Пры такім стане і пачаўся спадак.

Грабскі тады разьлічаў на 15 мільёнаў даляраў Дылёнаўскай пазычкі (згодна з падпісанай умовай) і гэтак думаў пратрываць да новага жніва. Не атрымаўшы іх, польскі злоты не дачакаўся новага жніва і пакаціўся. Мала таго: пасьля жніва, ня гледзячы на вельмі актыўны таргові баланс з заграніцай — дзякуючы добраму ўраджаю, злоты каціўся ўніз і далей, бо прыйшлося расплачывацца за пасыўны баланс з папярэдніх месяцаў. Тады вывазілі і аддавалі ў застаў золата, тады ўцёк Грабскі.

Дзьве крыніцы тлумачаць тагачасную паніку 1) дзяржаўны дэфіцыт = 30 да 40 мільёнаў у месяц, 2) польскія купцы павінны былі сплаціць 450 мільёнаў злотых заграніцу (польскія купцы маюць крэдыт на 3 месяцы), а заграніца Польшчы — 150 мільёнаў злотых, гэтыя даўгі, якія прыйшлося плаціць восеньню 1925 і вясной 1926 г., так страшэнна адбіліся на злотым.

Далей раўнуе Рымар тагачасны стан з цяперашнім, бяручы пад увагу прошлы дасьлед.

Запас валют, дэвіз, золата = 362 зл. у золацe. Да гэтага трэба дадаць 15 міл. даляраў кароткасрочнай інтэрвэнцыйнай пазыкі, — гэта знача 78 міл. злот. у золацe. А даўгі? Трэба прыняць пад увагу, што прывезены тавар аплочаны гатоўкай напалову, а другую палову трэба аплаціць праз 100 дзён, (срок, на які звычайна дае гандлёвы крэдыт заграніца). Як тады будзе выглядаць злоты?

Далей таргові дэфіцыт па ўрадовым крыніцам выглядае гэтак: красавік — 29 міл. зл. у зол., травень—50 міл. у зол., чэрвень —46 міл. у зол., ліпень — 20 міл. у зол. Разам 145 міл. зл. у золацe.

Іншыя аплаты заграніцу і выезды людзей за межы—15 міліёнаў у месяц (сэнатар Ротэнштрайх аблічае на 20 міл.). За 6 будучых месяцаў, якія не прынясуць даходаў з заграннічнага гандлю, па гэтаму рахунку прыдзецца даплаціць 90 мільёнаў злотых у золацe. Калі лічыць, што жнівень ня дасьць ужо дыфіцыту ў загран. гандлі, дык з запасу валют прыдзецца заплаціць 70 міл. даўгоў за тавар і 90 міл. па іншых рахунках, разам 160 міліёнаў зл. у золацe. Есьцькжа ў запасе разам з 15 міл. даляраў 450 міл. зл. у золацe. Калі заплаціць па заграннічных рахунках, застанецца 290 міл. зл. у золацe.

Гэтак, у 1925 г. ляжала 213 міл. зл. у золацe ў склепах банку, і ў абароце банкнотаў было на 461 міл. зл.; цяпер-жа будзе 290 міл. зл. у золацe ў банку і ў абароце банкнотаў на суму 681,675,000 злотых.

Далей пытаецца Рымар: а што, калі таварныя даўгі вялікшыя, як я аблічаю? А што, калі і жнівень прынясе таргові дэфіцыт? А калі амэрыканцы не прадоўжаць тэрміну аплаты 15 міл. даляр. пазычкі? Ці-ж бы не аказаўся польскі злоты з меншым забясьпечаньнем, чым у 1925 г., калі-б хоць на адно з гэтых пытаньняў жыцьцё дало-б непамысны адказ.

Хто адкажа на гэта, — кажа далей Рымар,—што і тады ўсё добра будзе,—той хай сьпіць спакойна і паддзержывае палітыку сучаснага ўраду...

Ад сябе дадамо, што доўга адказу жыцьця на гэтыя пытаньні чакаць ня прыйдзецца.

Ал. Васіленя.

Практычныя парады
да пастаноўкі спэктакляў на вёсцы.

Ні для кога не зьяўляецца сакрэтам, што беларускае насяленьне Польскае Рэспублікі пазбаўлена магчымасьці мець сваю родную школу і гэткім чынам чуць родную мову па-за сваей будзённай гутаркай аб штодзённым хлебе. Як культурнае, гэтак і грамадзкае жыцьцё Зах. Беларусі наагул заціскаецца ў межы сьляпой паслухмянасьці распараджэньням адміністрацыі, якая, ня будзем закрывацца, далёка не жадае разьвіцьця беларускае культуры, каб не сказаць больш, астаючыся ў рамках артыкулу выключна аб справах культуры...

Але збуджаная і ўстрывожаная энэргія народу ня можа, падобна лаве Вэзувія, застываць на месцы да поўнага акамяненьня. Яна, як цячэньне бурлівае рэчкі, задзержанае непраходнаю грэбляю без заставак і спускаў,—знаходзіць сама іншы выхад на шырокія прасторы, аж пакуль створаная штучна грэбля, калі не разваліцца ад напору на яе, то ўрэшце стане непатрэбнай ні для каго.

Аднэй з яскравых праяваў незаглохшай народнай энэргіі зьяўляецца хваля спэктакляў на вёсках усяго абшару Заходняй Беларусі. Народ усёю сваёю масаю імкнецца да будаваньня сваей роднай культуры— хоць у тых вузкіх рамках, якія пастаўлены яму „воляю лёсу“.

Рэдакцыя, ідучы на спатканьне гэтаму імкненьню народных гушчаў, зьмяшчае ніжэйпаданыя „Парады“ грам. Васілені, якія шмат у чым могуць дапамагчы тым сейбітам народнае культуры, якія толькі распачынаюць гэтую справу. (*Рэд.*).

УСТУП.

Пішучы, як брацца за праду і вясьці працу пастаноўкі спэктакляў на вёсцы, маецца на ўвазе толькі праца, якая вядзецца ў тых вёсках, дзе слабыя артыстычныя сілы, дзе аматары слаба знаёмыя з гэтаю працаю і наагул мала знаёмы з тэатрам. Пры гэтым лічыцца за аксіому, што праца вядзецца пры цяжкіх матэрыяльных абствінах, калі сцэна і дэкарацыя бедная, а калі яе часта і зусім няма, калі аматары карыстаюцца самымі прымітыўнымі спосабамі пры збудаваньні дэкарацыі, ужываючы дзеля гэтага радзюшкі, пасьцілкі, просьцыні і г. д., замест грыму, карыстаюцца сажаю, крэйдаю, воўнаю, лёнам і г. д.

Не ўдаючыся ў падрабязны разбор важнасьці справы, як таксама, не паказваючы справы пастаноўкі спэктакляў, як кажуць, „па ўсіх правілах тэхнікі“ — што расьцягнула-бы нашы „Парады“ і магчыма мала чаго дадало-б да карысьці справы, што лічым галаўнейшым заданьнем, — проста перайдзём да самых практычных указаньняў.

Наперадзе ня лічым лішнім падкрэсьліць, што асоба, якая бярэцца за пастаноўку спэктаклю (рэжысэр), павінен перш-на-перш падумаць аб тым, ці тая п‘еса, якую ён хоча паставіць, будзе суадказваць сучаснаму настрою і эстэтычнаму пачуцьцю глядзельнікаў, каб пастаўленая п‘еса, ці то які канцэрт (музыка, сьпевы дэклямацыя і г. д.) зрабілі добрае і патрэбнае ўражаньне, каб зацікавіла і заахвоціла глядзельнікаў.

Потым трэба падбіраць такую п‘есу для пастаноўкі, якая пры гэтым будзе мала вымагаць матар‘яльных засобаў, гэта значыць— патрэбнае дэкарацыі, адпаведнае вопраткі і рэквізыту, якія можна лёгка дастаць, або зрабіць самому; каб ролі ня былі цяжкія, а самае галоўнае, каб гэтым ролі падыходзілі да тых асоб, якія маюцца выконваць іх. Адным словам трэба зважыць і параўняць гатоўку ўласных сілаў і ўмоваў у зьвязку з вымаганьнямі п‘есы. Калі ўсе гэныя варункі ня будуць прыняты пад увагу, дык спэктакль можа ня мець пажаданага пасьпеху.

Дык перойдзем да самых практычных указаньняў.

Спачатку мы пярагаворам аб тых асобах, якія патрэбны пры пастаноўцы спэктаклю, а за тым пагаворым аб самай пастаноўцы.

Пры пастаноўцы аматарскага спэктаклю патрэбны наступныя асобы: 1) рэжысэр, 2) артысты, 3) суфлёр, 4) рэквізытар, 5) сцэнарыюс і іншая абслуга. Вось-жа разборам іх роляў пры пастаноўы мы і займёмся.

Рэжысэр.

Галоўным кіраўніком усей пастаноўкі спэктаклю — зьяўляецца рэжысэр. Ен укладае парадак усяго спэктаклю, выбірае п‘есы, дзеліць ролі і абавязкі, вызначае рэпэтыцыі, кіруе імі, вучыць і паказвае, як трэба выконваць ролі, дбае аб наладжаньні патрэбнай дэкарацыі, дастасаваньня вопраткі для дзеючых асобаў, распараджаецца і ўказвае пры грыміроўцы. Адным словам, усе дэталі пастаноўкі ляжаць на ім. Наагул ад здольнасьці і знаньня сваe справы і абавязкаў рэжысэра залежыць вынік усей пастаноўкі спэктаклю. Дзеля гэтага пажадана, каб рэжысэр у вясковых драматычных арганізацыях быў чалавекам больш-менш здольным, знаёмым з справамі тэатральнымі, а галоўнае, шчыра і любоўна аднасіўся да арганізацыі аматарскіх спэктакляў.

Артысты-аматар

бярэ на сябе выкананьне роляў, добра вывучвае і пазнае ролю, якую ён мае выканаць. Кожны артысты-аматар павінен шчыра і любоўна аднасіцца да сваіх абавязкаў. Толькі вялікае замілаваньне і здольнасьць артыстых-аматараў падыме на належную вышыню справу аматарскіх спэктакляў.

Суфлёр.

Суфлёр павінен умець чытаць ціха і выразна, каб словы, якія ён падае з будкі, чуваць былі толькі на сцэне. Ня кожны можа быць суфлёрам. Для гэтага таксама павінна быць асаблівая здольнасьць і ўмеласьць. Суфлёр падае толькі самыя словы (рэпліку), але-ж у выпадку, калі ён бачыць, што дзеючая асоба на сцэне ня тое робіць, або ня туды ідзе, як гэта трэба, або ня ведае, што рабіць, дык суфлёр павінен памагчы артысту, сказаць яму, паправіць і г. д.

Рэквізытар

дастае, зьбірае і прыгатоўвае патрэбныя рэчы для спэктаклю (напрыклад: кніжкі, гаспадарскія прылады, судзьдзе, пасьцель і г. д.), якія фігуруюць на сцэне ў часе дзеі і прыносіць іх не пазьней, як на гэнаральную рэпэтыцыю. Пасьля аканчаньня спэктаклю забірае іх назад. Рэчы гэтыя называюцца—рэквізытам.

Сцэнарыюс.

У часе спэктаклю сцэнарыюс абавязаны пільнаваць, калі адчыняць і зачыняць заслону; ўчас выпушчаць на сцэну дзеючых асобаў, глядзець, калі і чый выхад; кіраваць усякімі гукамі, шумам, звонам, крокамі, гутаркай, сьпевамі, стукамі і г. д. за сцэнай; наагул павінен ведаць і кіраваць усім тым, што робіцца за сцэнай у часе ходу дзеяў. Трэба моцна пільнаваць, каб усё гэта было зроблена, ні раней, ні пазьней, якраз тады, калі трэба. Дзеля гэтага сцэнарыюс павінен усе патрэбныя выпадкі мець выпісаным і ў часе рэпэтыцыяў практыкавацца.

Цяпер пяройдзем да самае пастаноўкі.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Польскія партыі трэбуюць скліканьня Сойму.

У маршалка Сойму Ратая адбылася нарада польскіх буржуазных партыяў і ППС у справе праектаванага звароту да Прэзыдэнта рэспублікі з дамаганьнем скліканьня нанова адложанага Сойму, які, як ведама, спыніў працы загадам Прэзыдэнта з ініцыятывы марш. Пілсудскага. Згодна з польскай канстытуцыяй, Прэзыдэнт мае абавязак склікаць соймавую сэсію, калі гэтага зажадае ня менш, як трэціна паслоў. Вось-жа патрэбная лічба подпісаў пад такім дамаганьнем ужо забясьпечана. Спадзяюцца, што ўзнаўленьне соймавае сэсіі адбудзецца ў пачатку верасьня.

Як уложацца адносіны паміж Соймам і ўрадам у часе гэнае сэсіі,—прадбачыць даволі трудна. Ясна толькі тое, што скліканьне Сойму супраць яўнае выяўленае волі марш. Пілсудскага будзе мець характар варожага выступленьня Сойму ў адносінах да ўраду. Дык цікаўна: ці ўрад ізноў спыніць паседжаньні Сойму, каб не допусьціць разгляду ў ім законаў, з якімі ўрад не згаджаецца, ці мо' ўрэшце наважыцца разагнаць гэты Сойм аканчальна і вызначыць новыя выбары?

Як ні як, а даўно ўжо насьпелы канфлікт між Соймам і ўрадам мусіць урэшце неяк разьвязацца. Разьвязкі і трэба будзе чакаць на пачатак верасьня.

Палітычнае выступленьне маршалка Пілсудскага

6-га жніўня—у ўгодкі першага выступленьня легіёнаў Пілсудскага ў часе сусьветнае вайны—у Калішы маюць адбыцца вялікія ўрачыстасьці, на якіх марш. Пілсудскі, як падаюць газэты, маніцца выступіць з вялікай палітычнай прамовай. Мо' гэтая прамова ўрэшце раскрые палітычныя пляны пана маршалка, якія дагэтуль вельмі пільна скрываліся, ды аб якіх можна было судзіць толькі паводле паасобных выступленьняў польскага ўраду.

Мо' пасьля 6-га выясьніцца і лёс Сойму?..

Генарал Ле-Ронд прыедзе ў Варшаву.

Генарал Ле-Ронд, які цяпер сядзіць у Коўне і пхае літоўскіх фашыстаў на згоду з Польшчай, прыедзе на некалькі дзён у Варшаву, каб адбыць важныя нарады з польскімі ўрадавымі коламі, або—інакш кажучы, з марш. Пілсудскім. Як бачым, Францыя ня менш чым Англія стараецца аб польска-літоўскім збліжэньні.

Рух сярод урадавых служачых.

Ня гледзячы на абяцанкі ўраду, што віцэ-прэм'ер Бартэль, вярнуўшыся з летняга адпачынку, возьмецца за справу палепшаньня быту дзяржаўных працаўнікоў, — сярод апошніх рух за карысьць палепшаньня іх быту ня спыняецца. Газэты ізноў падаюць весткі аб двохдзённых нарадах дзяржаўных працаўнікоў у Кракаве і аб вялікім мітынгу чыгункавых служачых у Пазнані.

Бандытызм і рабункі.

Выпадкі рабункаў і адкрытых нападаў у Польшчы робяцца ізноў усё часьцейшымі, хоць ня маюць ужо характару палітычнае дывэрсыі. Проста, расьцьвітае звычайны бандытызм. Толькі-што мы падавалі вестку аб выкрытым падкопе пад касу картографічнае друкарні ў Варшаве, а вось ізноў газэты наказуюць аб бандыцкім нападзе на чыгункавую станцыю Конецполь (між Чэнстахавай і Кельцамі), дзе бандыты зрабавалі ўсе выручаныя за білеты грошы (звыш 3 х тысяч злотых). Вінаватцаў ня выкрылі.

Заграніцай.

Балтыцкія рэспублікі хочуць аб'яднацца?

Ведамая нямецкая газэта „Германія" падае цікаўную вестку аб тым, што паміж Эстоніяй, Латвіяй і Літвой узнаўляюцца перагаворы ў справе аб'яднаньня гэных трох маленькіх балтыцкіх рэспублік. У найбліжэйшых днях у Рыгу мае прыехаць эстонскі міністар заменных спраў, каб паразумецца ў гэтай справе з латвійскім урадам, а пасьля латвійскі міністар заменных спраў, Цэлэнс, зьбіраецца ехаць з тэй-жа мэтай у Коўну.

Ці не перашкодзіць гэта распачатаму польска-літоўскаму флірту, у якім такую выдатную ролю іграюць англійская і французская „прыяцелі" Польшчы і Літвы?

Сталін адкрыта абвінавачвае Англію.

Карэспандэнт парыжскае газэты „Матэн" тэлеграфуе з Масквы, што у афіцыяльным выступленьні аб радавай палітыцы Сталін заявіў:

„Агенты англійскага кансэрватыўнага ўраду падрыхтавалі забойства Войкова, якое, калі-б іх пляя ўдаўся, адыграла-бы такую-ж ролю, як перад вайной забойства (аўстрыйскага насьледніка) ў Сараеве, выклікаючы вайну паміж Радамі і Польшчай".

Апрача таго Сталін заявіў, што англійскі ўрад дае грошы групам шпікоў і тэрарыстаў, каб узрывалі масты і прамысловыя варштаты ў Радавай Расеі.

Збраеньне ССРР.

Пасьля сканчэньня манэўраў радавага флёту ў Балтыцкім моры народны камісар вайсковых спраў Ворошылов сказаў прамову, у якой, паміж іншым, заявіў, што **палітычнае палажэньне значна пагоршылася**, і дзеля гэтага Рады прымушаны ўчыніць энэргічныя крокі з мэтай забясьпечаньня сваіх узьбярэжжаў ад магчымага нападу англійскага флёту. Кранштад—гэта авангард Радаў, і дзеля таго для балтыцкага флёту будуць пабудаваны 4 новыя крэйсэры, 3 мінаноскі і 7 падводных лодак.

Кангрэс Амстэрдамскага Інтэрнацыяналу прафэсыянальных саюзаў.

1.VIII пад старшынствам англічаніна Пэрсэля адчынены ў Парыжу 2-гі звычайны кангрэс Амстэрдамскага Прафінтэрну. У кангрэсе прыймаюць учасьце 250 дэлегатаў. У прывітальнай прамове Пэрсэль вельмі прыхільна адзываўся аб Радах, адзначаючы, што, ня гледзячы на барацьбу процiў Радаў з боку сусьветнага капіталу, яны высока трымаюць чырвоны сьцяг.

Паўнейшых вестак аб зьмесьце прамовы тэлеграма, на жаль, не падае. У канцы яна дадае, што прадстаўнік „французскіх пэпээсаў" Жуо запратэставаў процi таго, што Пэрсэль, як старшыня кангрэсу, сказаў гэткую ўступную прамову. Відаць, прыйшлося не да смаку французскім сацыял здраднікам...

Націск на Нямеччыну.

Нямецкая газэта „Дэр Таг" зьмяшчае інтэрвью з сэнатарам Дэ Манзі, выдатнейшым палітыкам Францыі. Ен заявіў, што для хуткага вырашэньня спраў аб вывадзе французскіх войск з Надрэніі і Саарскага вугальнага басэйну было-бы вельмі карысным, каб Нямеччына зьмяніла сваю палітыку ў адносінах да Радаў, і каб Рады не маглі больш выкарыстоўваць Нямеччыны супроць Францыі, як гэта было на савецка-французскай канфэрэнцыі ў справе даўгоў.

З гэтага відаць, што сучасны французскі ўрад у паразуменьні з Англіяй імкнецца ўсімі мерамі перацягнуць Нямеччыну ў проціраданы блёк. Паглядзім, што з гэтага будзе.

Спробы ратаваньня Марской Канфэрэнцыі.

Кіраўнікі амэрыканскай і ангельскай дэлегацыі, Гібсон і Сэсіль, у працягу цэлага дня паразумяваліся шыфраванымі тэлеграмамі з сваімі ўрадамі. Гібсон не атрымаў яшчэ аканчальнага адказу амэрыканскага ўраду на пытаньне, як адносіцца да астатніх англійскіх прапазыцыяў.

Японія ў ролі „чэснага маклера".

Спробы японскай дэлегацыі быць пасрэднікам між Амэрыкай і Англіяй не ўдаліся. Як паведамляюць газэты, Англія і Амэрыка стаяць ненарушна на сваіх пазыцыях.

Нэйтральнасьць Японіі?

Як паведамляе „Дэлі Ньюс", японскія дэлегаты пастанавілі не мяшацца ў англійска-амэрыканскую спрэчку.

Адклад паседжаньня.

Па апошніх вестках, астатняе паседжаньне канфэрэнцыі, якое мела адбыцца ў панядзелак, перанесена на сераду або чацьвер з прычыны адсутнасьці адказу Вашынгтонскага ўраду на англійскія прапазыцыі. Гэта будзе, як паведамляюць газэты, апошнім паседжаньнем.

Дамаганьне амністыі для Сакко і Ванзэтті.

Кангрэс Амстэрдамскага Інтэрнацыяналу Праф. Саюзаў аднагалосна прыняў рэзалюцыю дамагаючыся амністыі для асуджаных у Амэрыцы на сьмерць вядомых байцоў за справу працоўных, Сакко і Ванзэтті.

ПАДЗЕІ У КІТАІ.

Разрыў між Ханькоўскім урадам і кам. партыяй.

Савецкая прэса апублікоўвае дакуманты, у якіх кітайская камуністычная партыя прыводзе прычыны, дзеля якіх яна адклікала сваіх прадстаўнікоў з Ханькоўскага ўраду. Камуністычная партыя заяўляе, што Ханькоўскі ўрад зноў апынуўся ў руках контррэвалюцыянэраў і мілітарыстаў. У выніку гэтага ўмова з сакавіка месяца, якая лягла ў аснову блёку Ханькоўскага ўраду і Кам. Партыі, не магла быць выпаўнена. Ханькоўскі ўрад меў тады добрыя нажаданьні весьці барацьбу за ўладу партыі Куо-Мін-Тангу над мілітарыстамі. Пасьля, аднак, кіраўніцтва Куо-Мін-Тангу разьбіла ўсе ілюзіі адносна зрэвалюцыянізаваньня сваіх правадыроў і генаралаў, хоць работнікі і сяляне правінцыяў Гунэй і Гунан ячна паказалі, гдзе ляжаць запраўдныя фундамэнты Кітайскай Рэвалюцыі (сялянскія паўстаньні, Саюз Чырвоных Капей). Сувязь правадыроў Куо-Мін-Тангу з буржуазным і абшарніцкім слоем Кітаю аказалася аднак сільнейшай. Камуністычная партыя Кітаю не захацела ўзяць на сябе адказнасьць за гэткую палітыку, а таму адклікала сваіх прадстаўнікоў з Ханькоўскага ўраду. Камуністычная партыя лічыць, што без аграрнай рэвалюцыі, без адабраньня зямлі ад абшарнікаў і перадачы яе сялянству далейшая барацьба супраць фэодалізму ў Кітаі немагчыма. Вызваленьне-ж Кітаю ад чужаземных імпэрыялістаў магчыма толькі пры ўмове адначаснага зьнішчэньня фэодалізму. Камуністычная партыя павядзе гэтую барацьбу супольна з запраўды рэвалюцыйнай часткай партыі Куо-Мін-Тангу і з шырокімі масамі працоўных. Дзеля гэтага, выходзячы са складу ўраду, Камун. Партыя застаецца надалей у партыі Куо-Мін-Тангу.

У адказ на гэтую заяву Пал. Бюро Куо-Мін-Тангу выключыла Камун. Партыю з складу партыі Куо-Мін-Танг. З свайго боку Палітычнае Бюро Куо-Мін-Тангу выпусьціла таксама адозву, у якой яна кажа, што кіраўніцтва Куо-Мін-Тангу дагэтуль выпаўняла заветы памершага свайго правадыра Сун-Ят-Сэна, каб Куо-Мін-Танг супрацоўнічаў з Камуністычнай Партыяй. Паводлуг заявы Паліт. Бюро, выключна толькі камуністы вінаваты ў стаўшымся разрыве з урадам і ў выключэньні іх з партыі Куо-Мін-Тангу.

Віну камуністаў бачыць Паліт. Бюро Куо-Мін-Тангу ў выданьні тайнай адозвы, якая прызывае кітайскіх сялян да канфіскацыі абшарніцкіх маёнткаў—без папярэдняга дазволу ўраду, прызывае да скіданьня з пасад няпэўных генаралаў, узбраеньня 20 тысяч камуністаў і 50 тысяч сялян у правінцыях Гупэй і Гунан і назначэньня судоў над рэакцыйнымі генараламі. Вось у чым вінаваты камуністы паводлуг Паліт. Бюро Куо-Мін-Тангу.

У адказ на гэта ўдава Сун-Ят-Сэна апублікавала пісьмо, у якім яна называе правадыроў Куо-Мін-Тангу здрайцамі вызваленьня Кітаю і прызывае працоўныя масы Кітаю да вернасьці ідэалам Сун-Ят-Сэна, да далейшай барацьбы з фэодалізмам, да барацьбы за аб'яднаньне Кітаю, за вызваленьне яго з — пад ярма чужаземных капіталістаў.

Новы Ханькоўскі ўрад сканфіскаваў гэтае пісьмо і начаў арышты і рэпрэсіі супраць камуністаў і спачуваючых ім сяброў партыі Куо-Мін-Танг. Кітайская Камуністычная Партыя перайшла ў падпольле.

З гэтых вестак відаць, што кітайская буржуазія, якая захапіла ўладу ў Ханькоў у свае рукі, імкнецца **толькі** да таго, каб самой заняць мейсца чужаземных капіталістаў, прыкрываючыся лёзунгам „нацыянальнага вызваленьня". Навет цяпер, калі ёй гэтак патрэбна дапамога шырокіх масаў працоўных дзеля барацьбы з чужаземным канкурэнтам, яна ня хоча пайсьці далей абяцанак зямельнай рэформы і ў будучыне далей напэўна ня пойдзе, як гэта было і ў нас у 1920 годзе. На няшчасьце кітайскай буржуазіі, у яе не знайшлося сваіх пэпээсаў, і ёй прышлося хоч-ня-хоч перадчасна выявіць свой запраўдны твар, выявіць, што яна ў запраўднасьці разумее пад „Вызваленьнем Кітаю". **Яна выявіла, што пад „Вызваленьнем Кітаю" яна разумее свае выключнае права эксплёатаваць кітайскія працоўныя масы**—і нічога болей!

Кітайскія падзеі лішні раз падкрэсьлілі нешта бачанае намі ня так далёка і даўно: што ў сучаснасьці навет у барацьбе за нацыянальнае вызваленьне працоўныя масы ня маюць супольных дарог з сваей радзімай буржуазіяй. Вось якую навуку павінны вывясьці для сябе працоўныя масы прыгнечаных нацыяў з кітайскіх падзей.

ХРОНІКА.

Праезд Янкі Купалы. У аўторак праз Варшаву праехаў, едучы з Менску ў Карльсбад, наш найвялікшы пясьняр Адраджэньня—Янка Купала.

Янка Купала хворы на вантробу і паехаў у Карлсбад лячыцца.

На вялікі жаль, нашаму песьняру не ўдалося заехаць у Вільню: ён атрымаў ад польскіх уладаў візу (дазвол) на праезд цераз Польшчу — бяз права затрымацца ў Польшчы.

На Радашкоўскіх курсах. Кіраўніцтва радашкоўскімі курсамі паляністыкі для вучыцялёў беларускіх гімназіяў узяў на сябе польскі прафэсар Голомбэк з Варшавы, ведамы дасьледчык беларускае літэратуры, аўтар кніжачкі аб гісторыі беларускае драмы (па польску).

Як ведама, праф. Голомбэк быў адзіным прадстаўніком польскае навукі на Акадэмічнай Канфэрэнцыі ў Менску ў мінулую восень, калі разглядаліся пытаньні рэформы беларускага правапісу.

Запрошаныя на выклады на курсах віленскія пэпэгсаўскія прафэсары Эрэнкрэўцы (муж і жонка), духовыя кіраўнікі ўмястоўскага „Беларускага Дня",—ведама-ж, ад паездкі ў Радашкавічы адмовіліся.

Паседжаньне віленскае мястовае рады. У чацьвер, 11-га жніўня, мае адбыцца першае дзелавое паседжаньне новаабранае віленскае мястовае рады. Перад пачаткам дзелавое часьці паседжаньня паасобныя групы радных маюць прачытаць свае дэкляарацыі аб іх пазыцыі ў радзе. Выступіць з дэкляарацыяй і адзіны беларускі прадстаўнік у радзе—грам. Кузьма Крук.

Выдаткі места Вільні на асьвету. У бюджэце места Вільні на бягучы год (да 31 сакавіка 1928 году) на асьвету вызначана сума 564,484 злотых. У тым ліку на польскія школы—308,022, на жыдоўскія—204,748, а на беларускія—роўна 0...

Бюджэт гэты, праўда, быў уложаны яшчэ вясной — старой эндэцкай радай. Нажаль, няма ніякае надзеі, каб і новы склад мястовае рады з пераважаючай буржуазнай і сацыял-згодніцкай польскай большасьцяй зьмяніў што-колечы на карысьць беларускага школьніцтва і беларускіх культурна-асьветных установаў!

Паветраны шлях на Захад. У хуткім часе мае быць наладжана пасажырская камунікацыя Вільні з Варшавай—на аэраплянах. З увагі на тое, што з Варшавы можна ляцець аэраплянамі ў Гданск, Вену і іншыя заходне-эўрапэйскія цэнтры, Вільня гэтак будзе мець адчынены вельмі хуткі шлях на Захад.

Спэктакль-вечарына. 6 га жніўня Навасьвецкі Гурток Т-ва Белар. Школы ладзіць спэктакль-вечарыну пры Цэнтральным Гуртке Т-ва Бел. Школы (вул. Ганны 2), гдзе будуць адыграны дзьве камэдыі: 1) „Чорт і баба". 2) „Конскі партрэт".

Пасьля сцэны скокі пад духавы аркестр да 2 гадз. раніцы.

Падзел роляў і абавязкаў.

Пасьля выбару п'есы дзеляцца ролі і абавязкі між сябрамі. Дзеля гэтага рэжысэр перш-на-перш мусіць ведаць амплуа каждага аматара (якую ролю той ці іншы сябра можа выпаўніць найляпей, да якіх роляў мае найлепшую здольнасьць). Калі драматычная сэкцыя нядаўна з'арганізавана і рэжысэр ня ведае артыстычных здольнасьцяў сяброў, тагды ён прабуе іх сілы, ды кожны сябра павінен сам больш-менш ведаць сваю ўласную здольнасьць, павінен адчуваць, якую ролю ён найлепш можа выканаць (мінаючы тут тое вельмі сумнае зьявішча, што наагул нашы аматары заўсёды стараюцца, каб узяць найгалоўнейшую ролю і заняць пяршынства ў спэктаклю). Калі рэжысэр ведае сваіх сяброў, ён дае ролі па свайму ўласнаму зданьню і такім чынам, каб аматар падыходзіў да ролі ня толькі сваею добраю гульнёю, але-ж часта і сваім ростам, камплекцыяй і г. д., бо, напрыклад, калі па п'есе дзеючая асоба павінна быць чалавекам тоўстым і сытым, дык з худога і тонкага зрабіць тоўстага вельмі цяжка і наадварот; калі дзеючая асоба, як відаць із п'есы зьяўляецца здаровым, рослым і дужым чалавекам, а гэтую ролю выконвае якісьці не вялікі ростам і фізычна слабы аматар, дык, ведамая рэч, што гэта будзе вельмі недарэчна выглядаць нат' у тым выпадку, калі роля будзе і добра выканана. Кожны аматар, дастаўшы ролю, павінен пастарацца добра разабраць яе, каб ведаць якога тыпу і як трэба будзе яго выканаць і прадставіць. Дзеля гэтага робіцца чытаньне п'есы перад тымі сябрамі, якія будуць браць у ёй удзел. Усе павінны важна ўслухоўвацца і аналізаваць асабліва важныя месцы ў п'есе. Пасьля гэтага рэжысэр падрабязна кажа, якую вопратку павенен мець кожны аматар і якія патрэбныя рэчы (рэквізыт) для пастаноўкі даннай п'есы трэба рэквізытару дастаць і прыгатаваць на генаральную рэпэтыцыю. Аматары, прымаючыя ўдзел, перапісваюць кожны сваю ролю, сцэнарыюс выпісвае выхады дзеючых асобаў і ўсе гукі, якія робяцца за сцэнай.

Рэпэтыцыя і падгатоўка.

Дзеля таго, каб згуляць якуюсь п'есу, робіцца ад 7 да 12 рэпэтыцыяў — у залежнасьці ад здольнасьці і напрактыкаванасьці аматараў. Першая рэпэтыцыя робіцца, як звычайная чытка, — усе сядзяць і за суфлёрам пераказваюць словы свае ролі з патрэбнай інтанацыяй. Рэжысэр папраўляе, тлумачыць і паказвае. Гэта знаёміць вучасьнікаў з іхнімі ролямі. Усе наступныя рэпэтыцыі робяцца ўжо зусім так, як трэба будзе гуляць,—з усімі рухамі і больш-менш пры патрэбных абставінах. Вельмі добра рабіць рэпэтыцыі адразу на сцэне, бо тады артысты адразу прызвычайваюцца да сваіх месц. Рэжысэр кіруе ўсімі і паказвае ўсім, адначасна пільнуючы, каб сцэнарыюс у час выконваў свае абавязкі. Асабліва важныя і цяжкія месцы п'есы прарабляюцца некалькі разоў падрад; няясныя месцы добра разьбіраюцца і аналізуюцца.

Апошняя генаральная рэпэтыцыя праходзіць абавязкава на сцэне пры абставінах і варунках, якія цалком вымагаюцца п'есаю, з усімі гукавымі і сьветавымі эфэктамі; пажадана таксама, каб аматары былі апрануты ў належныя вопраткі. Праходзіць гэнаральная рэпэтыцыя ўжо як-бы самы спэктакль і ўсё павінна быць ужо падгатавана і рэжысёру ня трэ' было-б рабіць ніякіх указаньняў і папраўак.

(Працяг будзе).

Выбары у Самаурады.

Выбары ў Мястовую Раду м. Сьвіслачы.

Даўно чакала Сьвіслач таго моманту, калі нарэшце пазбудзецца старой, вызначанай Урадам Рады, якая ў працягу некалькіх гадоў свайго існаваньня нічога не зрабіла, калі ня лічыць таго, што загадала пабяліць усе коміны на белы колер. 17 ліпня с. г. адбыліся выбары у тутэйшы магістрат. Было выстаўлена 6 сьпіскаў кандыдатаў, з якіх адзін быў беларускі, пад назовам сялянска-работніцкі сьпісак кандыдатаў у радныя м. Сьвіслачы. Як відаць, такі назоў не спадабаўся кіраўнікам выбараў, якія вымагалі зьмяніць назоў нашага сьпіску або на „влосьцяньскі“ або на „роботнічы“. Усе іх захады ў гэтым кірунку ня мелі ніякага посьпеху, хоць і прышлося перарабляць аж тры разы гэты сьпісак, але ўсё ж ён застаўся пад старым назовам, і ня гледзячы на ўсе стараньні і перашкоды ўсіх іншых сьпіскаў — сьпісак № 5 — сялянска-работніцкай групы атрымаў 2 мандаты, тады, як эндэцыя і ей падобныя, ня гледзячы на тое, што мелі пад рукамі ўсе даступныя ім спосабы да агітацыі — праваліліся і не атрымалі ніводнага мандату.

Такі вынік выбараў сьведчыць, што вякамі дрэмлючая сіла, сіла працоўных масаў пачынае выказваць сваю моц і Народ з кожнай хвілінай пераконваецца, што які-б яму перашкоды не ставіліся — ён іх пераможа і што ўжо збываюцца словы нашай работніцкай пясьняркі Цёткі „Мы — Сіла“.

М. Ланцэт.

Працоўная беднота на сваіх пазыцыях.

(З Гарадзеншчыны).

26 ліпня адбыліся выбары ў Вяліка-Эйсьмантоўскі гміны Урад. У выбарах прынімала ўчасьце 118 сяброй, выбраных з пасобных абводаў гміны. Выстаўлены былі два сьпіскі: польска-шляхоцка-ўгодоўскі і беларускай працоўнай беднаты на агульны лік 12 радных, якія будуць засядаць у гміннім урадзе. Выбраны па сьпіску шляхоцка-ўгодоўскаму 5, а па сьпіску беларускай працоўнай беднаты, якія шчыра будуць бараніць правы працоўных—7.

27 ліпня адбыліся выбары ў Гудзевіцкі гміны Урад. У выбарах брала ўчасьце 113 дэлегатаў, якія былі выбраны ад 4801 душ насяленьня, прыпісаных да гэтае гміны. На агульны лік 11 радных. З групы польска-шляхоцкае выбраны 4 асобы, а 7 асоб—беларусаў з сялянска-работніцкай ідэалёгіяй.

Молат.

КАРЭСПАНДЭНЦЫ

„Жыў беларус і будзя жыць!“.

(М-ка Казлоўшчына, Слонімскага павету).

Шпарка расьце адраджэнскі і культурны рух па ўсёй Беларусі. Гурткі Т-ва Беларускае Школы даўно ўжо пашыраюць асьвету і культуру па ўсіх кутках нашае бацькаўшчыны. Ня гледзячы на ліквідацыі і арышты сярод беларускіх працаўнікоў, магутны дух сьвядомасьці і правоў людзкіх расьце і ўздымаецца, а з ім і жаданьні духовых патрэбаў чалавека. Цяжкая працаю і барацьбою прыходзіцца здабываць нам гэтыя законныя патрэбы чалавека. Але дух у моладзі модны і вочы гараць агнем энэргіі і сілы.

Дзеля розных перашкодаў наш гурток Т-ва Бел. Школы афіцыяльна з'арганізаваўся ў чэрвені месяцы гэтага году, хоць першыя думкі аб ім былі яшчэ ў 26 годзе. Гэтыя перашкоды незалежалі ад нас. Але 26 чэрвеня наша мястэчка магло ўжо ўбачыць беларускі спэктакль-вечарыну. І гадунец высковага люду—беларускі спэктакль—нарадзіўся ў гумне.

Народу зышлося з усіх канцоў; не магло зьмясьціць і гумно. Кожнага цікавіў спэктакль у беларускай мове, гэтая першая застаўка, пасьля шмат разоў стаўленых і нанах нам эразумелых, як на мове так і па зьмесьце, польскіх спэктакляў-вечарынаў. І не памыліся тыя, што прышлі. Усім і на думку ня прышло-б, што ты ў гумне, каб ня тыя напісы на сьценах, што забараняюць паліць. З гары зьвешваюцца зялёныя лісточкі карункі-бярозы, сьцены завешаны тканінамі нашых дзяўчат. На сцэне — прыгожа намалёваная шляхоцкая хата с кафлянаю печкаю, здаецца, запраўды перанесена сюды з шляхоцкага засьценку. Гралі „Паўлінку“.

Усе маццей і адважней чуюцца гасьці нашых артыстаў, нібы запраўды жывуць і забаўляюцца яны ў сабе ў хаце, так проста і натуральна ўсе выходзіць. Сьпевамі і гульнёй лявоніх зздаволілася душа кожнага прысутнага. Прыгожа, хораша, „dobrze grają“, чулася з усіх бакоў. Напружаннасьць была так вялікая, што калі абваліліся лаўкі зробленыя з дошак, ад цяжару і шматлікасьці сабраных, ніхто не падняў шуму і крыку, а стараўся далей глядзець. Шмат было старых, якія спакойна прасталі да канца, каля спэктакль кончыўся, калі ўжо сьвітала.

І крэпла бадзёрасьць і расла надзея ў лепшую нашу будучыню і хаценьне працаваць да апошніх сваіх сілаў з гэтым народам і для яго!

Чысты даход пайшоў на карысьць бібліятэкі-чытальні гуртка, якая мяецца арганізавацца ў незабаве.

Не забылася нашая моладзь і аб тых, якіх навальніца 12 чэрвеня зрабіла няшчаснымі. У другую-ж нядзелю, 3 ліпеня, зноў ставілі тую-ж пьесу ўжо на карысьць пацярпеўшых ад навальніцы ў нашай воласьці. Ізноў сабралася шмат народу, шмат было і па другому ўжо разу. Задавальненьне усіх прысутных было такое вялікае, што ў канцы, калі трэба было разыходзіцца, бо ўжо пачынала сьвітаць, усе стаялі, чакаючы, можа яшчэ штось начнуць са сцэны і шчыра дзякавалі за запраўды добрае выканаўне.

Будзем спадзявацца, што праца наша з думкамі і мэтаю асьвяціць шлях жыцьця цёмных і гаротных сялянскіх і работніцкіх масаў, знойдзе водгук і падтрыманьне ў душах нашага сялянства. Артыстам нашым, што над добрым кіраўніцтвам сябры А. Мукасея, так добра правялі свае ролі, тыдзень дарагі час у сялянскім жыцьці і часта праседжваючы цэлыя ночы ў падрыхтоўцы да спэктаклю, часьць і слава грам. А. Шарасеўскі, які ахвярна адступіў гуртку сваё гумно, прыкладаючы да гэтага і высілкі цэлае сям'і ў помачы пры гэтай працы, шчырае і вялікае дзякуй!

Прысутны.

Спэктакль у вёсцы Каранішчах.

(Крывіцкая гміна, Вялейскі павет).

У нядзелю, 12-га чэрвеня с. г. а 18 тай гадзіне мы вышлі з дому ў Каранішчы на спэктакль. Дождж, ліў як з вядра, але мы яго не баяліся. Мы проста забыліся, што мы мокнем. Нам было не да дажджу. У нас уга ўсіх была другая думка, каторая нас цешыла, што вёска вядзе барацьбу з цемрай. У нас у кожнага гарэў твар радасьцяй, што ланцугі цемры рвуцца і што сьвет штораз больш і больш ахопліваё забітыя гором і цемнатой нас сярмяжнікаў.

Урэшце прышлі ў Каранішчы. Радасьць неабмежаванная... спатыкаемся з знаёмымі з другіх вёсак, і яны прышлі на спэктакль, яны, гэтак сама, як і мы не баяліся дажджу, для іх, гэтак сама, як і для нас, хоць-бы каменьні гарачыя валіліся з неба, і то ня ўтрымалі-б нас дома, калі не далёка спэктакль...

А 19 гадзіне пачаўся спэктакль. На сцэне гутарыць „простай, мужыцкай“ мовай, эразумелай і мілай для беларуса. Беларус, жывы, ён падняўся ад сну. Ігралі „Апошняе спатканьне“ і „Зьбянтэжаны Саўка“. Спэктакль закончыўся скокамі. Скакалі аж да самага відна.

Дождж перастаў. Дамоў ісьці было вельмі добра і міла, здавалася што ўсё, што толькі нас не сустракала: палі, сенажаці, дрэвы, кусты, нас віталі і казалі: „дзень добры“ і складалі нам шчырую падзяку, што мы не асталіся дома і, напіўшыся гарэлкі, не пачалі пробаваць моц сваіх чубоў і ставіць пад вачыма ліхтары, лічыць каменьнямі адзін аднаму зубы, як гэта часта было ўпярод, а пайшлі на спэктакль. Бачучы ўсё гэта, рабілася што-раз лягчэй і лягчэй на сэрцы.

Сярмяжнікі.

Пара апомніцца.

(Беніцкая гміна, Маладэчанскі павет).

Чытаючы газэту „Наша Праўда“, можна заўважыць, што ў шмат ліків вёсках і гмінах моладзь самаахвярна аддаецца культурнай працы. На вялікі жаль нічога добрага не магу сказаць пра нашу моладзь. І сумна і жудасна робіцца, як паглядзіш на яе нікчэмнае жыцьцё, якое кладзе брудную пляму і на тых, хто можа і хацеў-бы працаваць на карысьць свайго народу. Мог-бы прывесьці шмат прыкладаў і фактаў, характэрызуючых нашу моладзь, але спыняюся толькі на адным апошнім. У нядзелю 24.VII у вёсцы Сівіцы было вясельле. Шмат людзей хадзіць на вясельле, шмат чаго робіць, але мусіць таго, што здараецца у нас, больш нідзе не бывае. Вось-жа ўвараліся ў хату п'яныя дзяцюкі і пачалі трэбаваць музыкі. Пятра Шпаковіч з вёскі Павізьзе, які нёс на вясельлі абавязкі свата-дружкі, пачаў угаварваць хлопцаў трошкі зачакаць. Але замест таго, каб паслухаць, хлапцы накінуліся на яго і пачалі біць. Шпаковіч схапіў нож і пачаў бараніцца ім, але і гэта не памагло, бо праз некалькі хвілінаў ён мусіў праз акно ўцякаць на вуліцу. Хлапцы і там зладзілі яго і пачалі біць калямі і гірамі. Праз некалькі мінут іх працы, Шпаковіч ціхутка ляжаў сярод вуліцы, а хлапцы выцірлі пот і адсапваліся. Але і гэтага, відаць, было мала ім, бо адзін з іх, падняўшы вялікі камень, кінуў яго на грудзі няпрытомнага ахвяры гарэлкі і цемры. Шпаковіча, пасьля гэтага, у цяжкім стане адвязьлі ў бальніцу, але надзеі, што ён паправіцца, вельмі мала. І ня першы раз у гэтай вёсцы падобныя здарэньні. Пара ўжо вам, Сівічане, схамянуцца, узяцца за розум ды падумаць, да чаго давядзе вас гэтае дзікае разгульле? Чаму гэтыя грошы, якія марнуеце на гарэлку і сілы, якія трацяце на бойкі, ня прыкладзеце да культурнае працы, якая ўжо красуецца ў іншых вёсках і якая павінна пасьпешыць і да вас. Пара ўжо апомніцца. Пара!

Вінцук Лекец.

Згублена пасьведчаньне аб рэестрацыі афіцэраў, выданае П.К.У. Аўгустова на імя Адольфа Знянюка.

Беларусы ў Латвіі.

Выпускны акт Дзьвінскай Дзяржаўнай Беларускай Гімназіі.

19 чэрвеня ў Дзьвінскай Дзяржаўнай Беларускай Гімназіі адбыўся ўрачысты акт у зьвязку з 5-ым юбілейным выпускам матурыстаў.

Акт адчыніўся прамоваю дырэктара гімназіі С. П. Сахарава, у якой ён вітаў выхаванцаў гімназіі з атрыманьнем атэстатаў сьпелясьці і заклікаў іх да працы на шляху беларускага культурна - нацыянальнага адраджэньня і на карысьць Латвійскай дзяржавы, пры чым растлумачыў ім значэньне высокіх ідэалаў у жыцьці чалавека і абг'яднаньне іх з практычнаю дзейнасьцю кожнага з нас. Таму, што матурысты 5-га выпуска шмат працавалі над пастаноўкаю беларускіх вечарын і сярод іх знаходзіліся здольныя асобы ў той ці іншай галіне мастацтва, то Пэдагогічная Рада нагарадзіла за добрыя пасьпехі і мастацкую дзейнасьць лепшую вучаніцу гэтага выпуску Надзею Мікалаеву кнігай „Гісторыя Беларускай Кнігі“ В. Ластоўскага.

Пасьля прамовы С. П. Сахарава, былі раздаены атэстаты сьпеласьці гэткім пэрсонам: 1) В. Аляксеевай, 2) Ф. Грыневіч, 3) С. Даўгому, 4) В. Доўгай, 5) М. Юркевіч, 6) Я. Клагішу, 7) С. Мяжэцкай, 8) П. Хрущкаму, 9) Н. Мікалаевай, 10) Ф. Навіцкай, 11) П. Рамановіч, 12) І. Рубіну, 13) М. Слосману, 14) С. Шаўцову, 15) М. Трубецкому, 16) А. Жукавай, 17) Ю. Васілеўскай і атрымалі пасьведчаньня аб сканчэньні гімназіі — С. Каноўскі, Ант. Лукашэвіч, Ад. Лукашэвіч і А. Венядзіктава.

Пасьля раздачы атэстатаў віталі матурыстаў—кіраўнік Беларускага Аддзелу У. В. Пігулеўскі, зьвярнуў увагу матурыстаў на неабходнасьць іх грамадзкай працы для падняцьця нацыянальнай культуры сярод беларускай меншасьці ў Латвіі, потым прадстаўнік беларускага вучыцельства гр. Вайводзіш, вучыцель гімназіі Ю. Ю. Понтовіч і вучыцель пачатковай школы П. А. Массальскі.

У часе прамоваў былі выканаваны прыгожыны латвійскі і беларускі гімны.

Былі атрыманы прывітальныя тэлеграмы ад Цэнтральнага Праўленьня Т-ва беларускіх вучыцялёў, ад Рэдакцыі „Голаса Беларуса“, ад курсантаў Рыскіх Беларускіх Вучыцельскіх Курсаў і ад былых вучняў гімназіі Ціткевіча, Антоновіча, Сташонка і Мілоўскага.

Пасьля акту адбыўся банкет, які закончыўся скокамі. Вучні, пэдагогі і бацькі адчувалі сабе адной дружнай сямейкай.

Выпускны акт у І-ой Рыскай беларускай школе.

3 чэрвеня ў Рыскай 1-ай беларускай 6 ці клясовай гарадзкой школе а 7 гадзіне увечары адбыўся акт выпуску вучняў VI-е клясы гэтае школы.

На акце былі прысутны: гр. У. Пігулеўскі—Кіраўнік Беларускага Аддзелу пры Міністэрстве Асьветы, Пэдагогічныя Рады 1-ай і 2-ай беларускіх школ у Рызе, а таксама сябры школьна- рады, бацькі вучняў і вучні старэйшых клясаў.

Скончылі поўны курс школы 7 вучняў: Плотніцкая Галена, Гарбачэўская Ганна, Юргілевіч Альбіна, Розіт Антаніна, Тамань Лео, Васіляжін Мікалай і Каяло Уладыслаў.

Пасьля акту вучням, скончыўшым школу, і іх гасьцём была прапанавана гарбата, а затым началіся скокі і гульні аж да 11 гадзіны ўвечары.

У часе акту і гарбаты было паднята пытаньне аб адчыненьні ў Рызе беларускае гімназіі. Бацькі вучняў і вучні прасілі кіраўніка Беларускага Аддзелу аб хутчэйшым адчыненьні гімназіі.

БРАТЫ! НЕ ЗНІШЧАЙЦЕ СВАЕ БЕЛАРУСКАЕ ГАЗЭТЫ; ПРАЧЫТАЎШЫ, АДДАЙЦЕ СУСЕДАМ.

З Радавае Беларусі.

Міжнародны юнацкі дзень.

У першых чыслах верасьня ў БСРР будзе праводзіцца міжнародны юнацкі дзень. Ужо распачата падрыхтоўчая праца да правядзеньня гэтай вялікай урачыстасьці моладзі. На месцох утвораны спэцыяльныя камісіі. Міжнародны юнацкі дзень сёлета будзе праводзіцца пад лёзунгам узмацненьня вайсковай моладзі.

Абавязковае вучэньне

З мэтай зьнішчэньня няпісьменнасьці дэкрэтам Рады Народных Камісараў Б. С. С. Р. пацьвярджаецца абавязкавасьць вучэньня. У выпадку сьвядомага ўхіленьня дэкрэт прынімае пад увагу навет прымусовае зацягненьне ў школы. Але апошняя мера нае будзе прыменена ў характэры пробы ў Менску, Барысаве і некалькіх вёсках.

Хто ня ведае беларускай мовы — не атрымае пасады.

Менская акруговая нацкамісія катэгарычна забараніла Біржы Працы насылаць на службу ва ўстановы супрацоўнікаў, якія не ведаюць беларускай мовы і ня маюць адпаведнага пасьведчаньня. Пасьведчаньні нацкамісія выдае тым супрацоўнікам, якія пры праверцы выявілі належнае веданьне беларускай мовы.

Падрыхтоўка да ўсебеларускай мастацкай выстаўкі.

Сёлета ў жніўні мае быць наладжана ў Менску ўсебеларуская мастацкая выстаўка. Лепшыя экспанаты будуць накіраваны на ўсесаюзную мастацкую выстаўку, якая адбудзецца ў Маскве ў верасьні.

Удзел Беларусі ва ўсясьветнай мастацкай выстаўцы.

11-га ліпня ў Франкфурце на Майне (Нямеччына) адчыніцца ўсясьветная выстаўка народнай музыкі. Ад Савецкай Беларусі на гэту выстаўку пасланы народныя музычныя прылады: трубы, якія ўжываюць пастухі, жалейкі, ліры, дуды і цымбалы.

Да струментаў дадана гістарычнае апісаньне іх.

Для дэманстрацыі выканаваньня сьпеваў і ігры на народных музычных інструментах пасланы ў Франкфурт артысты Сялях. Поль і цымбаліст Савіцкі.

610.000 руб. на сельскую гаспадарку.

Белсельбанк адпушчае на перыяд часу ліпень—кастрычнік г. г. наступныя крэдыты на ўмацаваньне сельскае гаспадаркі: на с.-г. машыны—190.000 руб., на зямлеўпарадкаваньне—300.000 руб., на ўгнаеньні—100.000 руб. і на пладовыя пітомнікі—20.000 р., агулам 610.000 р.

На Ніжагародзкім кірмашы.

Прадстаўнікі Белпайганлю выехалі на Ніжагародзкі кірмаш. На кірмаш накіравана наступная прадукцыя прамысловасьці БСРР: 10 вагонаў шпалераў, 2 вагоны паперы да пісаньня, 1 вагон паперы-раскуркі, 7 вагонаў шкляных вырабаў, 1 вагон фанэры і партыя капылоў, гэбля, дубільня да абутку і фанэра да крэслаў.

І магілёўцы працуюць.

Магілёўскім краязнаўчым т-вам рыхтуецца да друку 2-гі том зборніку „Магілёўшчына“. Зборнік будзе добрым падручнікам для вучняў школ і настаўнікаў.

Здымкі фільмы „Кастусь Каліноўскі“.

На Ленінградскай ф-цы савкіно распачаліся здымкі новай беларускай фільмы „Кастусь Каліноўскі“. Ставіць п'есу вядомы кіно-рэжысэр Гардзін.

Рэдактар-Выдавец: П. Кумпяк.
Друкарня Я. Лёвіна, Вільня, Нямецкая 22.